

Waterbodemkwaliteit

1. Omschrijving

De waterbodem zegt veel over de watergang en haar directe omgeving. Dus ook over de aanwezigheid van verontreinigingsbronnen. Bij afzet van waterbodem (bagger) wordt, waar mogelijk, een nabijgelegen locatie gekozen ('gebiedseigen'). De afstand tussen de baggerbron en de plaats waar de bagger afgezet wordt, kan variëren van aanliggende percelen tot een aantal kilometers verderop. De uitwisselingsprocessen worden steeds minder 'systeemeigen' naarmate deze afstand toeneemt.

Bestuurlijke schaal: Lokaal – Regionaal; Fysieke schaal: Lokaal

2. Valkuilen en Kansen

- Valkuil: Bij ondoordachte toepassing van bagger kan ongewenste of zelfs onverantwoorde verontreiniging (in beide richtingen) optreden, waardoor sanering achteraf tot veel hogere kosten leidt.
- Valkuil: Waterbodem en landbodem worden vaak als gescheiden systemen beschouwd. Dan wordt echter de wederzijdse beïnvloeding niet meegewogen bij (water)bodemwerken wat kan leiden tot -integraal gezien - minder wenselijke oplossingen.
- Kans: Een geschikte keuze voor bestemming van bagger kan tot aanzienlijke kostenbesparingen leiden.
- Kans: Een gezamenlijk waterbodembeheerplan van gemeente en waterbeheerder kan de (water)bodemproblematiek gerichter benaderen.

3. Referentiekader

Er bestaan verschillende toetsingskaders voor het afzetten van bagger. In geval van het zogenaamde *verspreiden* op de kant dient de baggerkwaliteit te worden getoetst met de module ToWaBo. De beoordeling vindt plaats aan de hand van een eco(toxico)logische berekening van het risico van het aanwezige mengsel van stoffen.

Wanneer bagger niet op het aangrenzende perceel wordt afgezet spreekt men van *toepassen* in plaats van verspreiden. Voor het toepassen gelden er andere toetsingskaders. Het bevoegd gezag kan voor een gebied Lokale Maximale Waarden vaststellen waaraan de baggerkwaliteit getoetst moet worden. Bovendien kunnen aanvullende voorwaarden zijn vastgelegd in een Nota bodembeheer. Wanneer er geen gebiedsspecifieke Maximale Waarden zijn vastgesteld, geldt het generieke toetsingskader. In dit kader worden toepassingseisen voor zones vastgesteld en dient de kwaliteit van een partij bagger getoetst te worden aan de geldende toepassingseis. Bij het vaststellen van een toepassingseis in een zone wordt rekening gehouden met zowel de actuele kwaliteit van de zone als de actuele bodemfunctie.

Naast de bovengenoemde kaders, zijn er nog meer toepassingsmogelijkheden voor waterbodems. Bijvoorbeeld het toepassen van grond of bagger onder oppervlaktewater.

Het is bovendien in sommige situaties mogelijk om ook hiervoor gebiedsspecifiek beleid te ontwikkelen. Meer informatie over deze toepassingsmogelijkheden is te vinden op de website van de [Helpdesk Water](#).

4. Indicatoren

Chemische kwaliteit van bagger: de aanwezigheid van verontreiniging.

5. Actoren

Alle eigenaren van watergangen (en dus ook de waterbodem), maar ook eigenaren van aanliggende percelen hebben belang vanwege de plicht om watergangen op diepte te houden en/of baggerspecie in ontvangst te nemen. De waterbeheerder (doorgaans het waterschap) is meestal het bevoegd gezag voor de waterbodem, gemeenten en/of provincie voor de landbodem.

6. Voorbeeld ambitie

Integrale afstemming van waterbodem- en bodembelangen, waardoor de problematiek niet afgewenteld wordt. In goed overleg (water)bodembeheerplan opstellen.

7. Aanpak en instrumenten

Goede planning van locaties voor de bestemming van waterbodem, waarbij hergebruik als bodem voorop staat (en meestal de goedkoopste oplossing is). Opstellen van een geïntegreerd (water)bodembeheerplan, al dan niet als onderdeel van een gemeentelijk waterplan.

8. Let op

Waterbodem wordt gemakkelijk over het hoofd gezien (is niet direct zichtbaar) en dat kan later tot onnodige kosten leiden. Bijvoorbeeld vermijden van baggeren in verband met bergingsproblematiek leidt tot dichtslibben en daarmee wateroverlast en/of belemmering van de scheepvaart.

9. Relatie met andere thema's

Heeft invloed op het thema:

- Grondwater: Verontreiniging in bagger kan uitspoelen naar het grondwater nadat het op de kant is gezet.
- Chemische Bodemkwaliteit: Verontreinigingen in de bodem kunnen uitspoelen naar de waterbodem. Omgekeerd kan het verspreiden of toepassen van bagger leiden tot verontreiniging van landbodem.
- Biodiversiteit: De waterbodemkwaliteit beïnvloedt de biodiversiteit ter plaatse.

Ondervindt invloed van:

- Chemische bodemkwaliteit: In de bodem aanwezige stoffen kunnen in het oppervlakte water en daarmee in de waterbodem terechtkomen.

- Diffuse bodembelasting: Idem
- Lokale bodemverontreiniging: Idem
- Verzilting: Verzilting kan invloed hebben op het chloride gehalte van de waterbodem
- Vermesting: Meststoffen kunnen uitspoelen en via het grondwater in het oppervlakte water terecht komen en daardoor de waterbodemkwaliteit beïnvloeden.

10. Informatie

[Helpdesk Water](#), waterbodems

[Baggernet Online](#)

[Handboek Waterbodem](#), leidraad door het baggerproces

11. Wat moet ik en wat mag ik niet als gemeenteambtenaar doen?

Met de inwerkingtreding van de Waterwet (Wtw) op 22 december 2009 maken de waterbodems niet langer onderdeel uit van de Wet bodembescherming (Wbb), maar vallen zij onder de Waterwet. Het waterbodembeheer wordt voortaan gereguleerd vanuit het watersysteembeheer. Dit houdt in dat bodem en oevers van oppervlaktewaterlichamen, met uitzondering van drogere oevergebieden, onder de Waterwet vallen. De Wet bodembescherming is nog steeds van toepassing op de landbodem en op drogere oevergebieden. Drogere oevergebieden zijn gebieden die expliciet als zodanig zijn aangewezen in de Waterregeling (voor rijkswateren) of een provinciale verordening (voor regionale wateren).

De Waterwet kent twee waterbeheerders van watersystemen: het Rijk als beheerder van de rijkswateren en de waterschappen als beheerders van de regionale wateren. Afhankelijk van het soort watersysteem is hetzij het Rijk hetzij het waterschap bevoegd gezag.

Onder het Besluit bodemkwaliteit heeft de gemeente als bevoegd gezag de mogelijkheid om gebiedsspecifiek beleid voor het toepassen van grond en bagger vast te stellen. Het gaat dan om een verbijzondering ten opzichte van het landelijke, generieke toetsingskader. Aanvullende voorwaarden, bijvoorbeeld met betrekking tot handhaving, eisen aan bewijsmiddelen en herkomst, kunnen worden vastgelegd in de Nota bodembeheer. De gemeenteraad stelt de Nota, en dus gebiedsspecifiek beleid, vast. De Gemeenteraad/het College van Burgemeester en Wethouders dient zich aan de saneringsprogramma's van de Minister van Verkeer en Waterstaat en de waterkwaliteitsbeheerder te houden.